

УДК 330.322:005.934](477)(045)

Ільїна А.О.

кандидат економічних наук,
асистент кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київського національного торговельно-економічного університету

ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

У статті визначено сутність інвестиційної безпеки. Представлено математичну формалізацію інвестиційної безпеки, в тому числі за окремими складовими. Проаналізовано показники рівнів складових інвестиційної безпеки в Україні. Досліджено взаємозв'язок між рівнями складових інвестиційної безпеки та ефективністю застосування державою напрямів інвестиційної політики. Надано пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики держави в Україні за основними напрямками.

Ключові слова: інвестиційна безпека, інвестиційна політика держави, інвестиційний процес, державне стимулювання інвестиційного процесу, напрями інвестиційної політики держави.

Ильина А.А. ИНВЕСТИЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК ИНДИКАТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТИМУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОЦЕССА

В статье определена сущность инвестиционной безопасности. Представлена математическая формализация инвестиционной безопасности, в том числе по отдельным составляющим. Проанализированы показатели уровней составляющих инвестиционной безопасности в Украине. Исследована взаимосвязь между уровнями составляющих инвестиционной безопасности и эффективностью применения государством направлений инвестиционной политики. Даны предложения по совершенствованию инвестиционной политики государства в Украине за основными направлениями.

Ключевые слова: инвестиционная безопасность, инвестиционная политика государства, инвестиционный процесс, государственное стимулирование инвестиционного процесса, направления инвестиционной политики государства.

Iliina A.O. INVESTMENT SECURITY AS INDICATOR OF EFFICIENCY OF STATE STIMULATION OF INVESTMENT PROCESS

In the article there was defined the essence of investment security. There was represented the mathematical formalization of investment security, including the separate components. There were analyzed the indicators of investment security levels in Ukraine. There were studied the relationship between the investment security levels and efficiency of application of the state investment policy directions. There were given the suggestions to improve the state investment policy in main directions in Ukraine.

Keywords: investment security, state investment policy, investment process, state stimulation of investment process, state investment policy directions.

Постановка проблеми. Необхідність застосування державою стимулюючих інструментів впливу на інвестиційний процес обумовлена органічним зв'язком реальних та фінансових інвестицій в економіці країни. Умовою забезпечення ефективності державного впливу на інвестиційний процес є глибоке розуміння взаємозв'язків різних елементів національного господарства у всій їх складності та динаміці, що тісно пов'язані з вартістю фінансових інструментів як носіїв певних прав та обов'язків, яка є похідною від внутрішньої вартості реальних активів. Більша волатильність вартості фінансових інструментів посилює стан невизначеності й потребує застосування державою необхідних напрямів інвестиційної політики, спрямованих на нейтралізацію дестабілізуючих процесів на інвестиційному ринку. Однак суттєві похибки у ході реалізації інвестиційної політики держави за різними напрямками, в тому числі через невідповідність фінансових ресурсів, не забезпечили необхідної ефективності державного стимулювання інвестиційного процесу в Україні, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення цієї системи та її наукового обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем застосування державою інструментів стимулювання інвестиційного процесу як основних напрямів інвестиційної політики держави, а саме: амортизаційної, заохочення банківського кредитування та залучення іноземних інвестицій, присвятили свої праці такі українські науковці, як Н.О. Дугієнко, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, О.Г. Радева та інші. В той же час, зарубіжними науковцями С. Поелхекке, Дж.В. Салакьюзом, М.Дж. Твомі праці присвячені дослідженням проблем удо-

сконалення застосування державою тих чи інших напрямів інвестиційної політики та їх безпосереднього взаємозв'язку. Однак, незважаючи на широкий спектр досліджень державних інструментів, стимулюючих інвестиційний процес, питання забезпечення інвестиційної безпеки у відповідності до індикаторів застосування державою основних напрямів інвестиційної політики досліджено у науковій літературі недостатньо.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у науковому аналізі основних напрямів інвестиційної політики держави в Україні, які відображають рівень ефективності державного стимулювання інвестиційного процесу за трьома складовими інвестиційної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить досвід багатьох країн світу, важливим елементом інвестиційного процесу, який відіграє значну роль у підвищенні привабливості потенційних інвесторів до економіки країни, є інвестиційна безпека, що відображає вплив інвестицій на ВВП [1, с. 14-15].

Згідно Наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" від 29 жовтня 2013 року № 1277 інвестиційна безпека визначається як стан інвестиційного середовища, який є стимулом вкладання коштів національних та іноземних інвесторів в пріоритетні інвестиційні проекти і, на основі цього, економічного і соціального розвитку, що сприятиме зростанню економічної ефективності, поглибленню спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості [2].

За Методичними рекомендаціями щодо оцінки рівня економічної безпеки України за редакцією академіка НАН України С.І. Пирожкова рівень інвестиційної безпеки розраховується за наступною формулою:

$$L_{IS} = \frac{I}{GDP} * 100, \quad (1)$$

де: L_{IS} (Investment Security Level) – рівень інвестиційної безпеки, %;

I (Investments) – загальний обсяг інвестицій в економіку країни за період, що розглядається в грошовому вимірі, гр. од.;

GDP (Gross Domestic Product) – обсяг ВВП, гр. од.

З метою сталого економічного зростання та підтримання інвестиційної безпеки загальний обсяг інвестицій в економіку країни відносно ВВП за певний період часу за світовим досвідом має досягати рівня 19-25,0%, що є пороговим значенням інвестиційної безпеки. Проте згідно з українськими стандартами порогове значення інвестиційної безпеки рекомендовано на рівні 25,0%, оскільки економіка України знаходиться на стадії реформування [1, с. 15].

За Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України” від 29 жовтня 2013 року № 1277 значення рівня інвестиційної безпеки, який визначається часткою валового нагромадження у ВВП, межується таким чином: 30,0% – оптимальне, 25,0% – задовільне, 23,0% – незадовільне; 20,0% – небезпечне; 18,0% – критичне [2].

Разом з тим, варто відмітити, що показники, які визначають рівень інвестиційної безпеки залежно від рівня ефективності впливу держави на інвестиційний процес, в основі якої лежить якість проведення державою амортизаційної політики, політики заохочення банківського кредитування та політики залучення іноземних інвестицій, також характеризуються як індикатори ефективності державного стимулювання інвестиційного процесу. Ці показники визначаються за категоріями індикаторів, які можуть бути як стимуляторами, так і дестимуляторами інвестиційного процесу (табл. 1).

Перший показник, який визначає рівень інвестиційної безпеки залежно від ефективності амортизаційної політики держави (далі – амортизаційна складова інвестиційної безпеки), розраховується наступним чином:

$$L_{DIS} = \frac{FA_N}{I_C} * 100, \quad (2)$$

де: L_{DIS} (Depreciation Investment Security Level) – рівень амортизаційної складової інвестиційної безпеки, %;

FA_N (New Fixed Assets) – вартість введених в дію нових основних засобів, гр. од.;

I_C (Capital Investments) – загальний обсяг капітальних інвестицій, гр. од. [2].

Інтенсифікація процесів відтворення основних засобів є сприятливим чинником підвищення рівня інвестиційної безпеки. Залежно від гнучкості амортизаційної політики держави, яка визначається, по-перше, наданням права підприємствам, які здійснюють діяльність за пріоритетними напрямками науково-технологічного прогресу і виробляють інноваційні продукти, самостійно визначати метод нарахування амортизації; по-друге, застосуванням податкових пільг та інших преференцій при інвестиційному використанні власних коштів підприємств; по-третє, якістю формування фонду грошових коштів за рахунок амортизації та застосування податкових санкцій при нецільовому її використанні, – досягається істотний вплив на формування мотивації до інвестиційної діяльності і стимулювання інвестиційних ініціатив [3, с. 47; 4, с. 72].

Так, враховуючи вищезазначене, розпочнемо аналіз амортизаційної політики держави в Україні за період з 2002 по 2015 роки як ключового інструменту державного стимулювання інвестиційного процесу, де основним критерієм виступає рівень амортизаційної складової інвестиційної безпеки (табл. 2).

Аналіз табл. 2. свідчить, що майже весь аналізований період був несприятливим для здійснення інвестиційної діяльності в напрямку розвитку капітальних активів, за винятком 2002 року, коли фактичне значення рівня амортизаційної складової інвестиційної безпеки знаходилося у межах порогового значення – 75,22%, а також 2015 року, коли відповідний рівень перевищував порогове значення на 4,34 в.п. і становив 79,34%.

Найнебезпечнішим періодом був 2008 рік, коли фактичне значення рівня амортизаційної складової інвестиційної безпеки досягло критичного рівня та мало відхилення у 20,0 в.п. від порогового значення у від’ємному напрямку. У цих умовах вдосконалення амортизаційної політики держави можна вважати одним із дієвих напрямів нормалізації ситуації.

Траєкторія зміни рівня амортизаційної складової інвестиційної безпеки у досліджуваному періоді свідчить про уповільненість реноваційних процесів і недостатність реноваційних ресурсів оновлення технологічної бази економіки України. Проблемність забезпечення навіть простого відтворення необоротних активів є складовою причин втрати інвестиційної активності, що спостерігалася у 2009 та у 2014 роках, коли амортизаційна складова інвестиційної безпеки наблизилася до критичного рівня

Таблиця 1

Порогові значення стимулюючих показників рівня інвестиційної безпеки

№ з/п	Назва показника	Стимулюючий вплив					Дестимулюючий вплив				
		Критичне	Небезпечне	Незадовільне	Задовільне	Оптимальне	Оптимальне	Задовільне	Незадовільне	Небезпечне	Критичне
1	Рівень інвестиційної безпеки, що досягається при здійсненні прогресивної амортизаційної політики, %	55	65	70	75	85	-	-	-	-	-
2	Рівень інвестиційної безпеки при здійсненні інвестиційної діяльності із залученням банківського кредитування, %	10	13	15	20	25	30	50	60	70	80
3	Рівень інвестиційної безпеки при здійсненні інвестиційної діяльності із залученням іноземних інвестицій, %	4	4,5	5	6	7	-	-	-	-	-

Джерело: узагальнено автором на підставі [2]

Таблиця 2

Амортизаційна складова інвестиційної безпеки в Україні за 2002-2015 роки

Роки	Капітальні інвестиції, млн. грн.	Вартість введених в дію нових основних засобів млн. грн.	Амортизаційна складова інвестиційної безпеки, %		
			Фактичне значення, %	Порогове значення, % (рекомендовано Наказом Мінекономрозвитку від 29.10.2013 № 1277)	Відхилення, в.п.
2002	46563	35025	75,22	75,00	0,22
2003	59899	44165	73,73	75,00	-1,27
2004	89314	61468	68,82	75,00	-6,18
2005	111174	70497	63,41	75,00	-11,59
2006	148972	82333	55,27	75,00	-19,73
2007	222679	127453	57,24	75,00	-17,76
2008	272074	149635	55,00	75,00	-20,00
2009	192878	111345	57,73	75,00	-17,27
2010	189061	122572	64,83	75,00	-10,17
2011	259932	147939	56,91	75,00	-18,09
2012	293692	190965	65,02	75,00	-9,98
2013	267728	165769	61,92	75,00	-13,08
2014	219420	126162	57,50	75,00	-17,50
2015	273116	216697	79,34	75,00	4,34

Джерело: складено та розраховано автором за даними [2; 5; 6; 7, с. 7-19; 8; 9; 10; 11, с. 199; 12, с. 175; 13, с. 366]

(57,73% та 57,50% відповідно) та набула ознаки кризового явища.

Відповідно, реформування діючої амортизаційної системи згідно зі стандартами ЄС має бути спрямоване на вдосконалення низки організаційно-правових аспектів амортизаційної політики на основі, по-перше, запровадження порядку нарахування амортизації, який враховує реальний знос основних засобів; по-друге, застосування методів нарахування амортизації залежно від особливостей експлуатації обладнання; по-третє, введення санкцій за нецільове використання амортизаційних відрахувань у вигляді оподаткування таких сум на рівні базової ставки податку на прибуток; по-четверте, розширення прав суб'єктів господарювання щодо вибору конкретних методів і норм нарахування амортизації за умов синхронної переоцінки бази нарахування.

Другий показник, який визначає рівень інвестиційної безпеки при здійсненні інвестиційної діяльності із залученням банківського кредитування (далі – кредитна складова інвестиційної безпеки), розраховується за формулою:

$$L_{CIS} = \frac{C_{NFC} + C_H}{GDP} * 100, \quad (3)$$

де: L_{CIS} (Credit Investment Security Level) – рівень кредитної складової інвестиційної безпеки, %;

C_{NFC} (Non-financial Corporations Credits) – сума кредитів, наданих нефінансовим корпораціям на придбання, будівництво й реконструкцію майна, скорегована на курсову різницю, гр. од.;

C_H (Households Credits) – сума кредитів, наданих домогосподарствам на придбання, будівництво й реконструкцію майна, скорегована на курсову різницю, гр. од. [2].

Значення цього показника залежить від ефективності державного регулювання відносин між нефінансовими корпораціями/домашніми господарствами та банками, які надають інвестиційні кредити для здійснення інвестиційних вкладень (будівництво/освоєння землі, купівля будівель, фінансовий лізинг тощо) на основі сформованих між кредитором і позичальником економічних відносин з приводу фінансування інвестиційних заходів на принципах платності, строковості, цільового використання і забезпеченості. В такому разі розвиток інвестиційного кредитування

залежить в свою чергу від ефективності здійснення державою стимулюючих заходів, спрямованих на: забезпечення повноти законодавчої бази, за якою окреслюються рамкові умови захисту інтересів представників приватного сектору реальної економіки, в тому числі у сфері інвестиційного кредитування; підвищення рівня управлінських компетентностей представників державного сектору, що регулюють процеси інвестиційного кредитування; формування джерел ресурсного забезпечення інвестиційних вкладень довгострокового типу; забезпечення фінансової стабільності підприємств реального сектору економіки; стимулювання внутрішнього попиту і зниження податкового і регуляторного тиску на бізнес [14].

Так, аналіз динаміки рівня кредитної складової інвестиційної безпеки в Україні за 2006-2015 роки, що відображає напрям політики держави щодо заохочення банківського кредитування за цей період, як вагомого фактора стимулювання інвестиційного процесу, показав наступні результати (табл. 3).

За наведеними даними табл. 3, період з 2006 по 2015 роки відзначався нестабільністю та різкими змінами параметрів кредитних процесів в економіці України та їх змісту. Обсяг інвестиційних кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, до 2008 року поступово зростав, у 2009 році – знизився, в той час як обсяг інвестиційних кредитів, наданих домашнім господарствам, зазнав значного зростання та став суттєвим фактором збільшення загального обсягу інвестиційних кредитів у 2009 році до 116462 млн. грн., порівняно з 2008 роком (106614 млн. грн.).

Однак, за 2010-2013 роки кредитне інвестування домашніх господарств знижувалося, у 2014 році відповідний показник зріс до 71803 млн. грн., порівняно з 2013 роком (51447 тис. грн.), а у 2015 році – знизився до 66169 млн. грн. В той же час обсяг інвестиційних кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, за 2012 рік значно зменшується (7467 млн. грн.), за 2014 рік різко зростає до 13026 млн. грн., а у 2015 році зменшується до 12986 млн. грн. Ці зміни стали причиною зменшення загального обсягу інвестиційних кредитів у 2015 році до 79155 млн. грн., порівняно з 2014 роком (87350 млн. грн.).

В усьому аналізованому періоді значення рівня кредитної складової інвестиційної безпеки набли-

Таблиця 3

Кредитна складова інвестиційної безпеки в Україні за 2006-2015 роки

Роки	ВВП, млн. грн.	Кредити, надані на придбання, будівництво й реконструкцію нерухомості, млн. грн.			Кредитна складова інвестиційної безпеки, %		
		Нефінансовим корпораціям	Домашнім господарствам	Разом	Фактичне значення, %	Порогове значення, % (рекомендовано Наказом Мінекономрозвитку від 29.10.2013 №1277)	Відхилення, в.п.
2006	565018	6405	20412	26817	4,75	20,00	-15,25
2007	751106	10618	40778	51396	6,84	20,00	-13,16
2008	990819	18262	88352	106614	10,76	20,00	-9,24
2009	947042	17670	98792	116462	12,30	20,00	-7,70
2010	1120585	13612	81953	95565	8,53	20,00	-11,47
2011	1349178	10318	70447	80765	5,99	20,00	-14,01
2012	1459096	7467	58427	65894	4,52	20,00	-15,48
2013	1522657	13026	51447	64473	4,23	20,00	-15,77
2014	1586915	15548	71803	87350	5,50	20,00	-14,50
2015	1988544	12986	66169	79155	3,98	20,00	-16,02

Джерело: складено та розраховано автором за даними [2; 15; 16]

жається до критичного. Після помітного зростання у 2009 році даний показник знижується та у кінці 2013 року досягає найменшого результату (4,23%) із відхиленням у 15,77 в.п. у від'ємний бік, тоді як у 2014 році – зріс до 5,50%, а у 2015 році – знизився до 3,98% із відхиленням у 16,02 в.п. у від'ємний бік. У 2009 році рівень кредитної складової інвестиційної безпеки із значенням у 12,30% ледве наближався до небезпечного значення та мав від'ємне відхилення лише у 7,70 в.п.

Нефінансові корпорації поступово зменшували обсяги банківського інвестиційного кредитування до кінця 2012 року. Проявився і зворотній зв'язок: зменшення рівня довіри до банківських установ, а також невизначеність щодо загальної стійкості банківської системи України. Визначальну роль у згортанні банківського кредитування інвестицій відіграв низький рівень реалізації інноваційної продукції і привабливості потенційних інвестиційних проектів із модернізації і розширення виробництва. Висока матеріало- й енергомісткість національного виробництва стають на заваді стабільного розвитку системи банківського кредитування як джерело підвищення кредитних ризиків, насамперед, в частині відсутності достатніх гарантій повернення позики банківським установам. Наявність значних вад у процесі взаємовідносин суб'єктів господарювання з банківськими установами щодо здійснення інвестиційного процесу свідчить про неефективність державної політики заохочення банківського кредитування.

Таким чином, у зміцненні інвестиційного потенціалу банківської системи більш значну роль повинен відігравати НБУ. Тут важливим є розроблення і забезпечення реалізації Комплексної програми реформування української банківської системи згідно зі стандартами ЄС, де основна увага має зосереджуватися на забезпеченні стійкості та надійності банківської системи і посиленні її концентрації, активному залученні в банківську сферу іноземного капіталу, насамперед, з країн-членів ЄС, а також значному розширенні механізмів довгострокового кредитування та інструментарію банківських послуг. Це потребує розробки достатньої й надійної правової бази діяльності банківських інститутів, посилення конкуренції між ними та істотного удосконалення механізмів банківського нагляду. Особливу роль відіграватиме посилення конкурентоспроможності банківського сектору, стратегічна лінія діяльності якого полягає, з одного боку, в максимальному

використанні можливостей іноземного банківського капіталу для посилення інвестиційного потенціалу національної економіки, з іншого, – у коректному обмеженні цього процесу з метою зміцнення національного банківського капіталу та його стійкості до загрози поглинання іноземним капіталом.

Важливим фактором стимулювання банківського кредитування має також виступати залучення прямих іноземних інвестицій через банківську систему для оптимізації умов надання кредитних послуг українським підприємствам, підвищення їх якості, розширення переліку і доступності. Це має зміцнити стимулюючу функцію банківської системи в процесі розподілу кредитно-фінансових ресурсів і сприяти збільшенню обсягів інвестиційного кредитування, в тому числі проектів інноваційного розвитку, обмежувати перелив ресурсів у спекулятивну сферу [17, с. 28-29; 18, с. 11-12].

Основним індикатором ефективності державної політики залучення прямих іноземних інвестицій є третій показник, який визначає рівень інвестиційної безпеки при здійсненні інвестиційної діяльності із залученням іноземних інвесторів (далі – зовнішньоекономічна складова інвестиційної безпеки), що розраховується за такою формулою:

$$L_{FIS} = \frac{(FDI_I - DI_F) * ER_A}{GDP} * 100, \quad (4)$$

де: L_{FIS} (Foreign Investment Security Level) – рівень зовнішньоекономічної складової інвестиційної безпеки, %;

FDI_I (Foreign Direct Investments In Country) – прямі іноземні інвестиції (у країну), ум. од.;

DI_F (Direct Investments From Country) – національні прямі інвестиції (з країни), ум. од.;

ER_A (Average Exchange Rate) – середній курс національної валюти до іноземної, гр. од. [2].

Зовнішньоекономічна складова інвестиційної безпеки залежить від ефективності проведення державою політики залучення іноземних інвестицій, реалізація яких спрямована на інноваційно-технічну і технологічну модернізацію виробництва, на розвиток соціальної інфраструктури країни. Усе це потребує формування привабливого іміджу країни на міжнародному ринку капіталів як гарантії її інвестиційної безпеки, що сприятиме максимальному зближенню інтересів держави та інтересів іноземних інвесторів [19, с. 5].

В той же час рівень ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку країни суттєво зале-

Таблиця 4

Зовнішньоекономічна складова інвестиційної безпеки в Україні за 2000-2015 роки

Роки	ВВП, млн. грн.	ПП, млн. дол. США			Середній курс гривні до долара США	Зовнішньоекономічна складова інвестиційної безпеки, %		
		В Україну	З України	Сальдо		Фактичне значення, %	Порогове значення, % (рекомендовано Наказом Мінекономрозвитку від 29.10.2013 №1277)	Відхилення, в.п.
2000	176128	3875,0	170,3	3704,7	5,44	11,44	6,00	+5,44
2001	211175	4555,3	155,7	4399,6	5,37	11,19	6,00	+5,19
2002	234138	5471,8	144,3	5327,5	5,33	12,12	6,00	+6,12
2003	277355	6794,4	166,0	6628,4	5,33	12,74	6,00	+6,74
2004	357544	9047,0	198,6	8848,4	5,32	13,16	6,00	+7,16
2005	457325	16890,0	219,5	16670,5	5,12	18,68	6,00	+12,68
2006	565018	21607,3	243,3	21364,0	5,05	19,09	6,00	+13,09
2007	751106	29542,7	6196,6	23346,1	5,05	15,70	6,00	+9,70
2008	990819	35616,4	6203,1	29413,3	5,27	15,64	6,00	+9,64
2009	947042	40053,0	6226,3	33826,7	7,79	27,83	6,00	+21,83
2010	1120585	44806,0	6868,3	37937,7	7,94	26,87	6,00	+20,87
2011	1349178	50333,9	6899,7	43434,2	7,97	25,65	6,00	+19,65
2012	1459096	55296,8	6483,3	48813,5	7,99	26,73	6,00	+20,73
2013	1522657	58156,9	6575,3	51581,6	7,99	27,08	6,00	+21,08
2014	1586915	45744,8	6350,6	39394,2	11,89	29,51	6,00	+23,51
2015	1988544	43371,4	6210,0	37161,4	21,84	40,82	6,00	+34,82

Джерело: складено та розраховано автором за даними [2; 15; 16]

жить від: прийняття державою нормативно-правових і соціально-економічних основ регулювання інвестицій, захисту прав іноземних інвесторів; дотримання визначених пріоритетів у розвитку національної економіки та дієвості контролю за їх виконанням; якості економічного контролю та регулювання галузевого розподілу іноземних інвестицій; простоти процедур участі іноземних інвесторів у процесі приватизації державного майна, що сприятиме розвитку державно-приватного партнерства та інноваційно-інвестиційного оновлення економіки; прийняття зваженої та обґрунтованої політики держави щодо використання інструментів податкового стимулювання; розвитку практики надання гарантій під іноземні кредити як урядом країни (Центральним банком), так і комерційними банками [18, с. 89-91; 20].

Аналіз рівня зовнішньоекономічної складової інвестиційної безпеки в Україні за період з 2000 по 2015 рік (табл. 4) свідчить про важливість державного стимулювання інвестиційної діяльності з участю іноземних інвесторів, виходячи з необхідності збільшення довіри іноземних інвесторів.

За весь аналізований період фактичні показники рівня зовнішньоекономічної складової інвестиційної безпеки перевищують порогове значення. Причинами ситуації у 2000-2008 роках послужив вплив фактору підвищеної довіри держави до іноземних інвесторів, що полягало в активізації інвестиційної діяльності з іншими країнами. Щодо збільшення позитивного рівня зовнішньоекономічної складової інвестиційної безпеки України у 2009-2015 роках, то його обумовлювала девальвація гривні (зменшення середнього курсу гривні до долара США), починаючи різко зростати з 2009 року. Здійснюючи суперечливий вплив на обсяги зовнішньоекономічних операцій, девальвація гривні істотно перекинула фактичний рівень зовнішньоекономічної складової інвестиційної безпеки України.

Основною перешкодою ефективного іноземного інвестування в Україні є слабка стратегічна ініціатива з боку держави і відсутність чіткого механізму стимулювання прямих іноземних інвестицій в сис-

темі факторів активізації інвестиційного процесу. Йдеться про відносини партнерства між українськими підприємствами та іноземними інвесторами, коли реалізація інвестиційних цілей має забезпечити оновлення основних засобів, виготовлення конкурентоспроможної інноваційної продукції та розширення її експорту на основі використання збутової мережі іноземного партнера та післяпродажного технічного сервісного обслуговування матеріалів, комплектуючих, вузлів і деталей, розподілення з ним комерційного та інших ризиків. Крім того, необхідно застосувати зарубіжний досвід організації розвитку і фінансування інноваційної сфери через стратегію нарощування, запозичення та перенесення, а також можливостей трансферу технологій у національних і міжнародних масштабах. В українських умовах важливо є протидія можливої тінізації зовнішньоекономічних операцій у спеціальних (вільних) економічних зонах.

Висновки з проведеного дослідження. Виходячи з наведеної вище інформації, можна зробити висновки, що між ефективністю проведення державою інвестиційної політики за основними напрямками та інвестиційною безпекою за трьома складовими існує суттєвий взаємозв'язок.

Так, аналіз рівня амортизаційної складової інвестиційної безпеки в Україні показав, що ефективність ведення державою амортизаційної політики як інструменту стимулювання інвестиційного процесу у кризові періоди значно знижується. Це стає причиною втрат можливостей швидкого здійснення інвестицій в нові основні засоби, рівень застосування яких відповідав би сучасним технологічним вимогам. За результатами аналізу кредитної складової інвестиційної безпеки в Україні видно, що низька привабливість потенційних інвестиційних проектів із модернізації і розширення виробництва, висока матеріально-енергомісткість українських підприємств створюють ризики для стабільного розвитку національної кредитної системи. Разом з тим, аналіз рівня зовнішньоекономічної складової інвестиційної безпеки в Україні показав, що держава,

здійснюючи політику залучення іноземних інвестицій у кризовий період, коли потреба в коштах іноземних інвесторів суттєво збільшується, застосовує заходи, які суттєво поглиблюють ризикову ситуацію як для іноземних інвесторів, так і для національної економіки України.

Таким чином, удосконалення інвестиційної політики держави в Україні за основними взаємозв'язаними напрямками обумовить покращення показників трьох складових інвестиційної безпеки як індикаторів ефективності державного стимулювання інвестиційного процесу. Так, покращення процесу відтворення основних засобів за стандартами ЄС, в основі чого лежить заміна застарілого обладнання новим високоєфективним та екологічно безпечним устаткуванням, стане фактором врегулювання відносин українських підприємств та іноземних інвесторів завдяки збільшенню надходжень прямих іноземних інвестицій, що в свою чергу прискорить розвиток банківської системи, оскільки надасть змогу залучати ресурси міжнародних організацій для кредитування банків в Україні. В той же час підвищення ефективності банківського кредитування потребує розроблення і забезпечення реалізації Комплексної програми реформування української банківської системи згідно зі стандартами ЄС, де велика увага має зосереджуватися на активному залученні в банківську сферу іноземного капіталу, що суттєво сприятиме розвитку національної інноваційної системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України // за редакцією академіка НАН України С.І. Пирожкова [Електронний ресурс]. – К.: НІПМЕ, 2003. – 63 с. – Режим доступу: http://alimpiiev.weebly.com/uploads/5/4/0/2/54024005/Метод_рекоменд_розрахунку_рівня_економ_безпеки_2003.pdf
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
3. Дугієнко Н.О. Амортизаційна політика як напрямок державного регулювання інвестиційної діяльності / Н.О. Дугієнко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1(3). – С. 45-51.
4. Радева О.Г. Амортизаційна політика в контексті механізму ефективного управління підприємством: сутність, характеристика та проблеми / О.Г. Радева // Молодий вчений. – 2014. – № 12(15). – С. 70-73.
5. Баланс основних засобів України за 2011 рік: Статистичний бюлетень // Державна служба статистики України. – К., 2012. – 25 с.
6. Баланс основних засобів України за 2012 рік: Статистичний бюлетень // Державна служба статистики України. – К., 2013. – 23 с.
7. Основні засоби України за 2000-2010 роки: Статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К., 2012. – 292 с.
8. Основні засоби України за 2013 рік: Статистичний бюлетень // Державна служба статистики України. – К., 2014. – 19 с.
9. Основні засоби України за 2014 рік: Статистичний бюлетень // Державна служба статистики України. – К., 2015. – 19 с.
10. Основні засоби України за 2015 рік: Статистичний бюлетень // Державна служба статистики України. – К., 2016. – 19 с.
11. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За ред. О.Г. Осауленка // Державна служба статистики України. – К.: ТОВ "Август Трейд", 2012. – 560 с.
12. Статистичний щорічник України за 2014 рік / За ред. О.Г. Осауленка // Державна служба статистики України. – К.: ТОВ "Август Трейд", 2015. – 586 с.
13. Статистичний щорічник України за 2015 рік / За ред. О.Г. Осауленка // Державна служба статистики України. – К.: ТОВ "Август Трейд", 2016. – 575 с.
14. Пересада А.А. Інвестиційне кредитування [Електронний ресурс]: Навч. посіб. / А.А. Пересада, Т.В. Майорова. – К.: КНЕУ, 2002. – 271 с. – Режим доступу: <http://fingal.com.ua/content/view/563/87/1/0/>
15. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: Урядовий портал. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Національний банк України: офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
17. Poelhekke S. Do Global Banks Facilitate Foreign Direct Investment? / by Steven Poelhekke // European Economic Review. – Volume 76, May 2015, Pp. 25-46.
18. Salacuse J.W. The Three Laws of International Investment: National, Contractual, and International Frameworks for Foreign Capital [Electronic recourse] / by Jeswald W. Salacuse. First Edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013. – 439 p. – Accessed mode: <https://books.google.com.ua/>
19. Twomey M.J. A Century of Foreign Investment in the Third World [Electronic recourse] / by Michael J. Twomey: Book. – London; New York: Routledge, 2002. – 249 p. – Accessed mode: <https://books.google.com.ua/>
20. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність [Електронний ресурс]: Навч. посіб. / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/205-nvestitsyna-dyalnst-mayorova-tv-.html>